

Een eigen ombudsman kan de politie weer houvast geven

Het publieke gesprek over de politie zit muurvast. Korpschef, journalist, vakbondsman en bestuurder – ieder bedient de eigen achterban. Wie laat het ruimere verband zien, is soeverein en geeft uitleg? Gevraagd: een politieombudsman.

- Guus Meershoek 7 juli 2016

Het is momenteel geen pretje om een fatsoenlijke politiemans of politievrouw te zijn. Bij de dagelijkse portie sociale ellende die je beroepshalve binnen de perken moet houden, komen nu ook bijna wekelijks berichten over misstanden in de eigen organisatie en werkelijke of vermeende misdrijven van collega's. De dood van Mitch Henriquez, de mol in de Brabantse recherche, de gefêteerde en fêterende ondernemingsraad, het (vermeende) etnisch profileren, de ontwrichte opsporing, de extreem lange wachttijden bij het alarmnummer. In afwachting van de uitkomst van ingestelde onderzoeken is het niet gepast nu al te oordelen over dergelijke incidenten maar voor wie gesteld is op goede politiezorg zijn de berichten wel verontrustend. Voor al die fatsoenlijke politiemensen is het bovendien deprimerend dat de politie in de eigen shit zit. Het ondermijnt het incasseringsvermogen dat nodig is om goed politiewerk te blijven doen.

Onduidelijk is ook hoe de politie de boel weer op de rails gaat krijgen. Voor zover er al uitkomsten van de ingestelde onderzoeken zijn, zijn het varianten op de overbekende, bestuurlijke belofte 'knelpunten weg te nemen'. Wie het verleden van de politie kent, herkent de betekenis achter de frase. Veertig jaar geleden, toen Amsterdam en andere wereldsteden te maken kregen met de fall-out van een door protest aangeslagen en door opkomende drugscriminaliteit ontspoorde politie en het bestuur zich van bloemrijkere taal bediende, verzekerden gezagsdragers ons dat de rotte appels uit de mand werden verwijderd, dat wil zeggen dat zij enkele individuele politiemensen hadden geschorst. Dat bleek geen soelaas te bieden. Vervolgens leerden politiesociologen zoals de Amerikaan Lawrence Sherman ([Scandal](#)

[and reform](#)) en de Britse Nederlander Maurice Punch ([Fout is fout](#)) ons ook naar de mand te kijken. Dat hielp wel.

Maar misschien vallen die loze beloften de politieleiding ook niet te verwijten. Zij zit klem. Illustratief is een [interview](#) met de nieuwe korpschef Erik Akerboom over het gebrek aan divers politiepersoneel in het televisieprogramma Nieuwsuur twee weken geleden. Aan het begin van de uitzending zette de nieuwe voorzitter van de Nederlandse Politiebond, gefilmd op een bankje in de Haagse Schildersbuurt, het thema stevig neer: het is een ernstig probleem, de kwestie zelf is in de politie taboe en de oplossing is meer beleid/geld. Vervolgens mocht de presentator in de studio de korpschef het vuur na aan de schenen leggen. Korpschef Akerboom onderkende het probleem, gaf aan dat er geld voor vrijgemaakt is en toonde zich optimistisch over het resultaat. Dat was niet naar de zin van de interviewer. Die wilde een schuldbewust erkennen van falen in het verleden en de belofte van harde percentages in de nabije toekomst. Iedere keer dat de korpschef manmoedig probeerde uit te leggen dat verandering niet met een dergelijk quasi-moreel gebaar is gediend en dat de werving en doorstroming van diverser personeel tijd en volharding vergt, kreeg hij zijn uitleg als verwijt retour. De kijker werd niet veel wijzer.

De televisiepresentator, de politiechef en de vakbondsleider, gedrieën kunnen zij de problemen van de politie niet tot een oplossing brengen. Elk is gebonden aan een eigen achterban: de kijkers die *naming en shaming* willen zien, het politiemangement dat de boel draaiende moet houden en de vakbondsleden die hun belangen behartigd willen zien. Elk zit vast in een eigen rol en houdt de anderen vast in die van hen. Er is geen ruimte voor een soeverein betoog dat problemen in hun ruimere verband en in de juiste proporties laat zien. Elk spreekt noodgedwongen slechts over falen, knelpunten en meer middelen, dat wil zeggen over appels.

Hoe krijgen we de mand dan wel weer in beeld? De politiesociologie kan ons niet helpen want die is inmiddels aan de Nederlandse universiteiten gemarginaliseerd. Maar misschien biedt de nieuwe figuur waarmee de [journalistiek](#) de heftige verwijten van de reaguurders heeft gepareerd, ook de politie wel een uitweg: een ombudsman binnen de eigen gelederen. Een onafhankelijke geest die in dienst is van het korps en ook vrijelijk toegang heeft tot alle gremia en die over

allerlei incidenten aan het publiek uitleg geeft, na hier en daar in de organisatie navraag te hebben gedaan. Zo iemand kan alle meningsvormers in de gevestigde en sociale media een zeker houvast geven. Hij of zij kan kanten van de zaak laten zien die nu in de publieke discussie nooit aan bod komen en zo voorkomen dat die discussie al snel op een destructief spoor zit. Hij of zij vertolkt niet het officiële standpunt van de korpsleiding of de minister en kan ook geen juridisch bindende uitspraken doen, maar wel de rede in het publieke debat terugbrengen, veel politiemensen in de praktijk een last van de schouders nemen en wellicht zelfs het draagvlak voor verbeteringen vergroten.

Guus Meershoek is lector Politiegeschiedenis aan de Politieacademie en universitair docent Bestuurskunde aan de Universiteit Twente. De Politiecolumn wordt afwisselend geschreven door deskundigen uit het politieveld.

Blogger

Guus Meershoek

Guus Meershoek studeerde politicologie aan de Universiteit van Amsterdam, is lector Politiegeschiedenis aan de Politieacademie en universitair docent Bestuurskunde aan de Universiteit Twente. Hij publiceerde over verleden en heden van de Nederlandse politie.